

N:o 20.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Mars 1885, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet.

Lag-Utskottet afgifver härmed utlåtande öfver en inom Andra Kammaren af Herr *J. P. Nilsson* i Kägglå väckt och till Utskottet hänvisad motion, N:o 59, deri motionären, under åberopande af de motiv, han i sin vid 1882 års riksdag väckta motion, N:o 55, rörande samma ämne anført, å nyo föreslår, det Riksdagen ville för sin del besluta, att § 11 i Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet måtte få den förändrade lydelse, att röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som motsvarar en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, och ej i något fall för mer än 1,000 röster.

I den föreliggande frågan hyser Utskottet fortfarande samma åsigter, som äro uttalade i dess utlåtanden N:o 22 vid 1881 års riksdag, N:o 52 vid 1882 års riksdag samt N:o 28 vid 1884 års riksdag.

Utskottet erinrade då, huru som kommunallagarnes ändamål, enligt deras eget uttalande, vore, att kommuns medlemmar skulle ega att sjelfve efter de uti dessa lagar lemnade närmare bestämmelser vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, men huru som, på det att denna till grund för hela kommunallagstiftningen liggende tanke måtte i alla landskommuner också blifva en verklighet, förändrade bestämmelser rörande röstvärdet emellertid vore erforderliga.

Beträffande röstvärdet innehölle förordningen om kommunalstyrelse på landet för det närvarande endast den regel, att röstvärdet beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal. Hur enkel och naturlig den sålunda gifna regeln än syntes, verkade den dock på olika orter efter olika förhållanden helt olika och icke alltid på det mest nöjaktiga sätt. Så innehade enligt Statistiska centralbyråns berättelser rörande den kommunala rösträtten år 1871 uti 54 af rikets 2,354 landskommuner en röstegande öfver hälften af hela fyrktalet, högsta fyrktalet på en person utgjorde uti 360 öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$, uti 1,026 öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$, allt af hela fyrktalet; och, hvad beträffade antalet personer, som innehade visst fyrktal öfver $\frac{1}{10}$ af hela kommunens, innehade 54 öfver hälften, 378 öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$, 1,697 öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$, om hvilka förhållanden närmare upplysningar kunde inhämtas af den tabell, som funnes bifogad Lag-Utskottets utlåtande N:o 35 vid 1878 års riksdag. Förhållandena torde under tiden sedan dess icke, åtminstone proportionsvis mellan olika grupper af röstegande, hafva undergått någon väsentlig förändring.

Det vore uppenbart, att någon kommunal sjelfstyrelse icke alls förefunnes inom de 54 kommuner, hvarest en enda person ensam kunde utöfva kommunens beslutanderätt, d. v. s. efter behag, blott laga former iakttoges, beskatta öfrige kommunalmedlemmar och utse desse att såsom kommunala förtroendemän vårda angelägenheter, som hufvudsakligen vore hans egna, under det han sjelf kunde undandraga sig hvarje personligt kommunalt uppdrag. Att i en stor mängd andra kommuner sjelfstyrelsen vore i större eller mindre grad kringskuren, visade de anförda statistiska uppgifterna.

Man borde ock kunna antaga, att, derest, vid utarbetandet af 1862 års kommunalförordning för landet, de statistiska uppgifter rörande förhållandena i landskommunerna, en senare tid lemnat, funnits att tillgå, någon begränsning uppåt uti rösträtten ock blifvit stadgad. Att upphäfva en kommunalmedlems obegränsade rätt att för alla öfrige medlemmar af kommunen ensam besluta vore endast en gärd af rättvisa samt ett vilkor för tillämpningen af begreppet kommunal sjelfstyrelse; och för en lindrig begränsning af de högsta röstetalen äfven i öfrigt syntes billighetsskäl tala. Hvad beträffade siffran för det relativa röstmaximum, som lämpligen borde bestämmas, syntes af de tabeller, som blifvit af särskilde ledamöter inom Utskottet utarbetade och utlåtandet bifogade, framgå, att genom bestämmande af detta maximum till en tiondedel af kommunens hela röstetal de öfverklagade missförhållandena kunde i allmänhet afhjelpas. För de kommuner, hvarest detta maximum icke skulle upphäfva en enda röstegandes samtliga öfrige röstegandes

samfälda röstetal öfvervägande rösträtt, hade ansetts nödigt föreslå det tillägg, att ingen finge i något fall utöfva rösträtt för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkomme öfrige röstegande.

De skäl, på hvilka Utskottet sålunda förut grundat sitt tillstyrkande af en begränsning i den kommunala rösträtten på landet, synas Utskottet fortfarande ega giltighet. Utskottet vill nu ytterligare, i likhet med hvad Utskottet gjorde vid 1882 och 1884 års riksdag, erinra, att, då ledamöter i bevillningsberedningarna och i taxeringsnämnderna omedelbart, samt ledamöter i pröfningsnämnderna medelbart, utses å kommunalstämma, i sådana kommuner, der beslutanderätten utöfvas af en enda eller några få personer, dessa kunna erhålla ett i Utskottets tanke obehörigt inflytande äfven å beskattningen. Vidare torde i allmänhet de olägenheter, till hvilkas afhjelpande den nämnda begränsningen i rösträtten ansetts nödig, på senaste åren hafva oftare än förut framträdt, i det att nu mera flerstädes å landsbygden bildas stora bolag för industriel rörelse, hvarigenom det lätteligen kan inträffa, att en enda person inom kommunen kan, såsom representant för bolaget, erhålla ett röstetal, hvars storlek tillåter honom att blifva den allena beslutande i kommunens angelägenheter eller åtminstone derå utöfva ett allt för stort inflytande.

Såsom en omständighet, hvilken i viss mån tjenar till stöd för Utskottets mening, vill Utskottet meddela, att uti *Finland*, hvars samhällsförhållanden i flera afseenden, och särskildt rörande kommunalväsendet, ega likhet med dem, som förekomma i vårt land, på grund af förordningen angående kommunalförvaltningen på landet den 6 Februari 1865, ett relativt maximum af en sjettedel af de vid stämman närvarandes sammanlagda röstbelopp är stadgadt i fråga om rösträtts utöfvande vare sig för egen del eller å annans vägnar.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, och då Utskottet finner de ofvan anmärkta olägenheterna åtminstone för det närvarande till det väsentligaste kunna afhjelpas derigenom, att medelst ett stadgande i § 11 af förordningen om kommunalstyrelse på landet den kommunala rösträtten derstädes begränsas genom ett röstmaximum af en tiondedel af kommunens hela röstetal, hvilken ändring i § 11 i förordningen förleder ändring äfven beträffande den i § 59 mom. 2 förekommande hänvisning, får Utskottet, med anledning af Herr J. P. Nilssons motion, hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att § 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862, sådan nämnda § lyder i Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, samt § 59 i samma förordning, sådan denna § lyder i Kongl. kungörelsen den 17 Mars 1882, skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 11.

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som enligt röstlängden sammanräknadt tillkommer öfrige röstegande. Uppkommer vid sådan beräkning af rösträtt bråktal, skall det bortfalla.

§ 59.

Kommunalnämnden skall verkställa fyrktalssättningen och deröfver upprätta en längd, upptagande, särskildt för hvarje skattskyldig och i särskilda kolumner: för i mantal satt jord, för jordbruksfastighet utan mantal och för annan fastighet debiterad bevillning enligt Art. II i bevillningsstadgan (eller, der bevillning ej utgår, det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, mot sådan bevillning svarar); för öfriga beskattningsföremål debiterad enahanda bevillning; det åsatta fyrktalet för i mantal satt jord; fyrktalet för jordbruksfastighet utan mantal; fyrktalet för annan fastighet; fyrktalet för alla öfriga beskattningsföremål och summan af den skattskyldiges fyrktal; allt på sätt det under litt. A bifogade formulär till fyrktalslängd närmare utvisar.

Denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de

bestämmelser och undantag §§ 8, 9 och 11 innehålla, tillika kommunens röstlängd. I den för anmärkningar afsedda kolumn antecknas, om och på hvilken grund i följd af dessa bestämmelser någon i längden uppförd skattskyldig icke eger utöfva rösträtt. Längden upprättas i två exemplar, af hvilka det ena i sockenstugan anslås och det andra hos kommunalnämnden förvaras.

Stockholm den 23 Mars 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

Axel Bergström.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Fröberg, Stråle, Nisser* och *Sederholm*.

Formulär litt. A.

Fyrktalslängd för

Personer.	Fastigheter.
Prosten N. N.	Skrintorp N:o 2, stom $\frac{1}{2}$ mantal, Kyrktomta N:o 1, skatte, 1 mantal
Landtbonden Sven Persson...	Lugnås, N:o 1, pastorsboställe, 1 mantal
Lagmannen N. N.	Normlösa N:o 1, häradshöfdingeboställe, 2 mantal
Kronofogden N. N.	Skrintorp, kronofogdeboställe, $1\frac{1}{2}$ mantal.....
Majoren N. N.	Glittringe säteri, 11 mantal, Rofvestad $2\frac{1}{2}$ mantal, Ys qvarn...
Anders Svensson	Berga, 1 mantal, Rofvestad $\frac{1}{3}$ mantal, Brunby utjord.....
Gästgifvaren N. N.	Vantinge gästgifvaregård, 1 mantal
Skomakaren N. N. å Vantinge	Vantinge backstuga.....
Torparen Carl Nilsson i Vik	Torpet Lugnet
Carl Svensson, fjerdingsman	Brunby N:o 3, $\frac{1}{48}$ mantal, krono
Landtbrukaren N. N.	Mora kungsladugård, 1 mantal
o. s. v.	Summa

Nordbo den 2 December 1883.

På kommunalnämndens vägnar:

N. N.
Ordförande.

Anm. För sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej utgår, uppföres dock i vederbörlig kolumn det belopp, som, uträknadt efter taxeringsvärdet, emot sådan bevillning svarar.

Nordbo socken år 1883.

Bevilling enligt Art. II Bevillningsstadgan						Påfordrt fyrktal						Anmärkingar.				
för i mantal satt jord.		för jordbrukfastighet utan mantal.		för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.		för i mantal satt jord.		för jordbrukfastighet utan mantal.			för annan fastighet.		för alla öfriga beskattningsföremål.	
Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.									
13	50	—	—	—	—	16	—	270	—	—	160	430				
9	60	—	—	—	—	—	—	192	—	—	—	192	i konkurstillstånd.			
13	—	—	—	—	—	26	50	260	—	—	265	525				
10	30	—	—	—	—	12	50	206	—	—	125	331				
481	50	—	—	22	—	80	—	9,630	—	220	800	10,650				
12	—	1	60	—	—	—	—	240	32	—	—	272				
11	—	—	—	—	—	23	—	220	—	—	230	450				
—	—	—	—	—	80	1	—	—	—	8	10	18	oguldna kommunalutskylder.			
—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	3	—	3				
—	11	—	—	—	—	—	18	3	—	—	—	5				
9	—	—	—	—	—	—	—	180	—	—	—	2	5			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	taxeringsvärde 30,000 kr.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			

Att förestående fyrktalslängd blifvit i kommunalstämma denna dag granskad och godkänd, betygas Nordbo i sockenstugan den 21 December 1883.

N. N.

Stämmans ordförande.

N. N.

N. N.